

## TÜRKİYE'DEKİ AV TURİZMİ UYGULAMALARININ ÖZEL AVLAK İŞLETMELERİNE ETKİLERİ

İsmail ŞAFAK

Ege Ormancılık Araştırma Müdürlüğü PK.51 Urla-İzmir  
Tel: 232-766 34 95-97 Faks: 232-766 34 99 E-mail: isafak35@hotmail.com

### ÖZET

*Türkiye'deki av turizmi etkinliklerinin ele alındığı bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde avcılık, turizm ve av turizmi kavramları arasındaki ilişki ortaya konulmuştur. İkinci bölümde av turizmi etkinliklerinin önemi ve yasal dayanağı açıklanmış, av turizmi etkinliklerini gerçekleştiren aracı kuruluşlar ile ilgili bilgiler ifade edilmiştir. Ayrıca av turizminin Türkiye ekonomisine olan katkısına da bu bölümde yer verilmiştir.*

*Çalışma'nın üçüncü bölümünde Türkiye'de 15 yıllık bir geçmişi olan özel avlak işletmeleri ile ilgili bilgilere yer verilmiş, özel avlak işletmeleri ile av turizmi arasındaki ayrılmaz ilişki ortaya konulmuştur. Yine özel avlak işletmelerine büyük sıkıntılar yaratan av turizmi etkinlikleri açıklanmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde Türkiye'de av turizminin gelişebilmesi için yapılması gereken etkinliklere yer verilmiştir.*

**Anahtar Kelimeler:** Av Turizmi, Özel Avlak İşletmeleri

### THE EFFECTS OF GAME HUNTING TOURISM APPLICATIONS ON PRIVATE GAME ENTERPRISES IN TURKEY

### ABSTRACT

*This study which deals with game hunting activities in Turkey includes 4 sections. In the first section, the relations among terms such as game-hunting, tourism and game-hunting tourism were clarified. In the second section, the importance of game-hunting tourism and its status were explained in addition to the agent organisations who realise game-hunting tourism activities in Turkey. Contribution of game hunting tourism to the Turkish Economy was also included in this section.*

*Historical information covering 15 years of period since the Private Game Hunting Enterprises' establishment in Turkey was given in the third section. The joint relation between private game hunting enterprises and game hunting tourism was also described in this section. Game hunting activities which cause difficulties in the private game-hunting enterprises were also explained. Finally, the requirements that will improve game-hunting tourism in Turkey were determined in the fourth section, in this study.*

**Keywords:** Game Hunting Tourism, Private Game Hunting Enterprises

## 1.GİRİŞ

Tarihsel gelişim süreci içinde, turizm etkinlikleri II. Dünya Savaşına kadar, soyluların, elit tabakanın, zenginlerin tekelinde bulunan pahalı ve lüks etkinlikler olarak görülmüştür (Sağcan 1986). İkinci Dünya savaşından sonra teknolojinin gelişmesiyle birlikte, çalışma şartlarının iyileştirilmesi sonucunda kişi başına düşen gelir miktarı artmış, gönenç düzeyi yükselmiş, yaşanan çevreden dinlenme amacıyla uzaklaşma ihtiyaçları gündeme gelmiştir.

Turizm günümüzde; yatırımları ve iş hacmini geliştiren, yeni istihdam olanakları sağlayan, döviz ve bu bağlamda gelir yaratan, sosyal, kültürel, politik, ekonomik... bir nitelik kazanmıştır. Günümüzde turizm ekonomik sorunların çözülmesinde, darboğazlarının aşılmasında özellikle gelişmekte olan ülkeler tarafından önemli bir araç olarak görülmektedir. Bu nedenle, turizm gelişmekte olan ülkeler tarafından kalkınma sürecini hızlandıran bir güç ve döviz finansmanı olarak kabul edilmektedir. Bu ülkeler, değişik politikalar üreterek, turistik ürün çeşitlerini geliştirmek ve çeşitlendirmek için çalışmalar yapmaktadır.

Günümüzde, kitle turizminden bireysel turizme doğru bir geçiş yaşanmaktadır. Günümüz turistinin çevreye olan duyarlılığından dolayı yayla turizmi, av turizmi, ekoturizm gibi çekim gücü yaratan ürünler turistik ürün çeşitlendirmesi kapsamında değerlendirilmektedir.

Sanayiinin genellikle büyük yerleşim alanlarında yoğunlaşması, yeşil alanların nüfusun barındırılmasını sağlamak gibi çeşitli nedenlerle tahrip edilmesi, ekoturizme yönelik seyahatleri arttırmaktadır. Eğlence ve boş zamanlarını değerlendirme özellikleri kişiden kişiye değişebilmektedir. Bu nedenle, kültürel turizm, sportif turizm, av turizmi ve özel ilgi turizmi gibi turizm çeşitleri bulunmaktadır (Ege 1998). Av turizmi bu sebeple, üzerinde durulması gereken bir olgu haline gelmiştir.

## 2. AV TURİZMİ

Doğal dengenin oluşmasında regülatör (düzenleyici) rol oynayan yırtıcılar tuzak ve zehirlerle avlanılarak pek çok ortamda tümüyle yok edilmişlerdir. Nitekim bugün aslan, kaplan, sırtlan, jaguar, ayı ve benzeri yırtıcılara ancak doğal parklarda rastlanabilmektedir. Büyük regülatörlerin pek çok alanda yok edilmesi doğal dengenin gelişmesini olumsuz yönde etkilemiştir. Avcılığını sürdürülebilir bir yönetime kavuşturmuş olan ülkelerde bu görev avcılar tarafından yerine getirilmektedir. Başka bir ifadeyle avcılar günümüzde regülatör görevi görmektedir (Iğircik 2001).

## TÜRKİYE'DEKİ AV TURİZMİ UYGULAMALARININ ÖZEL AVLAK İŞLETMELERİNE ETKİLERİ

Av turizmi, av ve yaban hayatı kaynaklarının denetim altında yerli ve yabancı avcılarının kullanımına sunulmasını, bu kaynakların rekreasyonel ve turistik yönlerden değerlendirilerek ülke turizmine ve ulusal ekonomiye katkıda bulunmasını amaçlayan etkinliklerdir (Özdönmez vd. 1996). Diğer bir ifadeyle, av turizmi insanların çeşitli gereksinimlerine cevap veren bir turizm çeşididir. Avlak işletmeleri, acentalar vb. tarafından av meraklıları için düzenlenen av programları, av turizmi kapsamında yer almaktadır. Av turizmi içinde önemli bir yere sahip olan avcılık, doğaya dönüş özlemi içinde bulunan günümüz insanını monotonluktan uzaklaştırarak değişik gereksinimleri gidermektedir.

Yirminci yüzyılın son çeyreğine kadar beyaz adamın safari adı altında Afrika, Asya ve Latin Amerika'da yaban hayvanlarını trefeleri, dişleri ve değerli kürkleri için sürüler halinde katletmelerini hesaba katmazsak, av turizminin ortaya çıkması 1960'lı yılların başlarına rastlamaktadır (Gürpınar 1999).

Ekonomik anlamda her yatırım, doğduğu yerden başlayıp çevresine kademeli olarak yayılan bir harcama ve gelir akımına yol açmaktadır. Tüketim harcamaları ile oluşan gelirin bir bölümü başka harcama kalemlerini oluşturmaktadır. Turizm harcamaları, çoğaltan etkisiyle, sektörün çeşitli dallarında (konaklama, seyahat acentaları, ulaştırma vb.) ve turizmi besleyen yan sanayilerde (yiyecek-içecek, hatıra eşya endüstrisi vb.) yeni gelir halkaları oluşturmaktadır (Sağcan 1986). Bu biçimde oluşturulan gelirlerin toplamı, yatırım için harcanan miktarın birkaç katını aşabilmektedir. Türkiye'de turizm çoğaltan katsayısı 3 ile 4.63 arasında değişmektedir (Barutçugil 1986).

Av turizminin çoğaltan etkisi Şekil 1'de gösterilmiştir. Şekil 1'de bir avcının yapmış olduğu olası harcama kalemlerinin (birinci sütun) diğer işletme veya kurumlara yaptığı çoğaltan etkisi (ikinci ve üçüncü sütunlar) görülmektedir (MCIntyre at al. 1993). Şekil 1'de birinci sütuna av turizmine konu olan avcılarının yaptığı avcılık sorumluluk sigortası masrafı, av tüfeği veya fişek masrafı, av köpeği masrafı, çantacılık masrafı ve avcı eğitimi masrafı eklenmiştir. Şekil-1'de belirtilen masraflar bir avcının potansiyel masrafları arasındadır.

Bazı avcılar aileleri ile birlikte farklı ürün çeşitlerinde turizm etkinliğini gerçekleştirmektedir. Örneğin güneş, kum, deniz veya yeşil alan; güneş, kum, deniz veya avcılık, sadece yeşil alan veya avcılık gibi çeşitli etkinlik grupları ailenin çeşitli bireyleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Farklı ürün çeşitlerinin ortaya çıkarılması yatak sayısı, işlendirme vb. artışıyla birlikte, ülke ekonomisinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.



## TÜRKİYE'DEKİ AV TURİZMİ UYGULAMALARININ ÖZEL AVLAK İŞLETMELERİNE ETKİLERİ

Günümüzde Almanya, Avusturya, Danimarka, Doğu Avrupa ülkelerinden Çekoslovakya, Romanya; Yugoslavya, Polonya, Bulgaristan ve Sovyetler Birliği ile Batı Avrupa'da İspanya ayrıca birçok Afrika ülkesi av turizmi aracılığıyla küçümsenmeyecek ölçülerde döviz elde etmektedirler. Bazı ülkeler de ekonomilerindeki büyük açıkları av turizmi gelirleri ile kapatmaktadırlar (Geray ve Akesen 2001).

Türkiye'de av turizmi faaliyetleri; 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, Merkez Av Komisyonu Kararı hükümleri ve Av Turizmi Yönetmeliği çerçevesinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünce (DKMPG) yürütülmektedir.

Türkiye'de 1977 yılında ilk av turizmi uygulamasına yaban domuzu avı ile başlanılmış, 1981 yılında yaban keçileri av turizmi kapsamına alınmıştır. 1984 yılında yabancı avcılar gibi, yerli avcılar da av turizmi kapsamında avlanmaya başlamışlardır (Uyanık, 2002).

Türkiye'de yabancılar 1970'li yıllara kadar herhangi bir sınırlama olmaksızın avlanmışlardır. 1971 yılında çıkarılan 1618 sayılı Seyahat Acentaları Birliği Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte, bu kanuna bağlı olarak bir av turizmi yönetmeliği hazırlanmış ve çeşitli düzenlemeler getirilmiştir. Hazırlanan av turizmi yönetmeliğinde yabancıların A Grubu Seyahat Acentaları (AGSA) aracılığı ile avlanabilmelerine izin verilmiştir.

1618 sayılı Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu'nun 1. Maddesinde seyahat acentasının tanımı yapılmıştır. "Seyahat acentaları kar amacıyla turistlere ulaştırma, konaklama, gezi, spor ve eğlence imkanları sağlayan, onlara turizmle ilgili bilgiler veren, bu konuya ilişkin tüm hizmetleri gören ve turizm ekonomisine ve genellikle ödemeler dengesine katkıda bulunan ticari kuruluşlardır (Kozak 1999)." Seyahat acentaları, sattıkları hizmetlerden dolayı sorumluluk ve risk taşımamaktadırlar (Barutçugil, 1986).

AGSA'ları 1618 sayılı Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu'nun 1. Maddesinde yer alan söz konusu bütün hizmetleri görmektedirler (Kozak 1999). AGSA'ları gerek kendileri gerekse bünyelerinde oluşturdukları tur operatörleri ile turistlerin istekleri doğrultusunda doğal ve tarihi zenginlikleri göstermek ve eğlendirmek amacı ile çalışmaktadırlar.

AGSA'ları aynı zamanda rehberlik hizmetleri de vermektedirler. Bu bağlamda AGSA'ları grup ve kitle turizmine katılan turistlerin gereksinimlerinin karşılanmasına da yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Uluslararası havayolu şirketleri için bilet kesmek, Yurt içi ve yurt dışı

SDÜ ORMAN FAKÜLTESİ DERGİSİ

turlar düzenlemek, Her türlü araba, yat vb. kiralama hizmetlerini yürütmek, Rezervasyon işlemlerini yürütmek AGSA'larının faaliyetleri arasındadır (Çiçek 1997 ).

Av organizasyonu yapma yetkisi almış seyahat acentaları DKMPG'ne başvuruda bulunarak, her av partisi için ayrı olmak üzere düzenlenen özel avlandırma izin belgesini DKMPG'den talep etmektedirler. Bu belgede avcılarının avlayacakları tür ve sayısı, avın yapılacağı yer, avcılarının adı soyadı ve adresi, kaç gün avlanacakları ve hangi gümrük kapısından giriş, çıkış yapacakları hususunda bilgiler yer almaktadır (MAK 2002).

Turizm acentalarının yabancı avcılarını nerede, nasıl ve ne kadar süreyle avlandıracağı, avlanılmasına izin verilen devlet avlakları ve hayvan türleri ile bu hayvanlar için ödenecekleri avlanma bedelleri her yıl Merkez Av Komisyonu (MAK) tarafından belirlenmektedir.

**Çizelge 1:** 1999-2002 Yılları Arasındaki Av Dönemlerinde DKMPG'den İzin Alan AGSA (DKMPG 2002)

Sıra No	İzin Almış Acentanın Adı	Av Dönemi			
		1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003
1	Safari	X	X	X	X
2	Shikar	X	X	X	X
3	Gönve	X	X	X	X
4	Nature	X	X	X	X
5	Av-Fi	X	X	X	X
6	Colonia	X			
7	Selene	X	X	X	
8	Demavend	X	X		X
9	Bovlu	X	X	X	X
10	V Tours	X			
11	Hörner	X			
12	Pamfilva	X	X		
13	Karmina	X			
14	Adromitos	X	X		
15	Gemine		X		
16	Galona		X		
17	Reha		X		
18	Erdem		X		
19	Demre		X		
20	Maremonte			X	
21	Yesil Marmaris			X	X
22	Saltur				X
23	Trans Nature				X

## TÜRKİYE'DEKİ AV TURİZMİ UYGULAMALARININ ÖZEL AVLAK İŞLETMELERİNE ETKİLERİ

Türkiye'de av turizmi konusunda yetki almış 278 AGSA bulunmaktadır. Çizelge 1'de 1999-2003 yılları arasındaki 4 av döneminde DKMPG'den yabancı avcı getirmek için izin alan AGSA'larının isimleri görülmektedir (DKMPG 2002). Çizelge 1'e göre 1999-2000 av sezonunda 14, 2000-2001 av sezonunda 15, 2001-2002 av sezonunda, 2002-2003 av sezonunda ise 10 AGSA DKMPG 'den yabancı avcı getirmek için izin almıştır. Çizelge 1'de son dört av döneminde izin almış 23 adet AGSA'ndan sadece 6 tanesi dört av döneminde de yabancı avcı getirmek için izin almıştır.

2000-2001 av döneminde Reha ve Erdem isimli AGSA'larının yabancı avcı getirmek için aldığı izin özel avlak işletmelerine yöneliktir. 2002-2003 av döneminde alınan izinlerin tamamı devlet avlakları için olup, bu dönemde özel avlaklar için izin alınmamıştır.

Türkiye'ye 1991-2002 yılları arasında, av turizmi için gelen yerli ve yabancı avcılarının sayısı ve getirisi Çizelge 2'de verilmiştir (DKMPG 2002). Çizelge 2'ye göre toplam 5921 yabancı avcı bir AGSA aracılığı ile avlanma izni almak için DKMPG'ne başvuruda bulunmuştur. 1991-1997 av dönemleri arasında Türkiye'de avlanan yabancı avcılarının sayısı bilinmemekle birlikte, bu avcılarının büyük bir kısmının Türkiye'de avlandığı dikkate alınmaktadır. Bununla birlikte 1998-2002 av dönemlerinde avlanma izni alan 1870 yabancı avcıdan 1314'ü Türkiye'de avlanmıştır.

Çizelge 2'de nominal rakamlar kullanılarak 1991-2002 yılları arasındaki av dönemi verilerinin ortalaması bulunmuştur. Buna göre 11 av döneminin ortalaması; yaban keçisi için 32, ayı için 9, yaban domuzu için 317, çengelboynuzlu dağ keçisi için 5 bulunmuştur. Av döneminde ortalama 493 yabancı avcı ile 162 yerli avcıya avlanma izni verilmiştir. Yabancı avcılardan 143 727 \$, yerli avcılardan 2 985 400 000 TL ortalama av dönemi geliri sağlanmıştır. Bu ortalama, yabancı avcı başına 333 \$, yerli avcı başına da 34 199 000 TL. dir.

1995-1996 Av Döneminde 4928 sayılı Köy Tüzel Kişiliklerine verilecek paylarla ilgili tamim uygulamaya girmiştir. Bu tamim doğrultusunda av turizmi kapsamında elde edilen gelirler Orman Bakanlığı'na ve katılım payı olarak Köy Tüzel Kişiliklerine aktarılmaktadır. Köy Tüzel Kişiliklerine ortalama av dönemi geliri olarak 29.215.492.000 TL aktarılmıştır.

**Çizelge 2: Türkiye`de 1991-2001 Yılları Arasındaki Av Turizmi Getirisi, Vurulan Hayvan Türü ve Sayısı (DKMPG 2002)**

Av Dönemi	Vurulan Hayvan Sayısı (Adet)				İzin Verilen/Avlanan Avcı Sayısı (Kişi)			DKMPG`nce Sağlanan Gelir (TL/\$)				Köy Tüzel Kişiliğince Sağlanan Gelir (1000 TL.)***	
	Yaban Keçisi	Ayı**	Yaban Domuzu	ÇBDK*	İzin verilen Yabancı Avcı Sayısı	Avlanan Yabancı Avcı Sayısı	İzin verilen Yerli Avcı Sayısı	Avlanan Yerli Avcı Sayısı	Yabancı Avcıdan (\$)	Yabancı Avcı başına (\$)	Yerli Avcıdan (1000 TL.)		Yerli Avcı Başına (1000 TL.)
1991-92	36	10	271	1	510		182		110.000	216	19.500	107	-
1992-93	45	6	247	2	530		182		115.000	217	47.510	261	-
1993-94	42	9	288	5	521		157		180.000	346	200.000	1.274	-
1994-95	46	9	342	11	514		106		160.000	311	325.000	3.066	779.075
1995-96	50	13	308	9	526		213		177.000	337	821.000	3.855	1.148.304
1996-97	31	7	373	10	533		193		170.000	319	1.397.710	7.242	4.252.000
1997-98	17	-	313	5	515		156		105.360	205	1.112.465	7.131	5.219.560
1998-99	6	-	238	11	402	217	155	62	95.450	440	1.535.997	24.774	9.619.623
1999-00	24	-	354	3	484	356	136	74	121.410	341	3.308.875	44.715	24.400.319
2000-01	27	-	417	0	498	426	124	53	205.075	481	4.633.260	87.420	76.354.826
2001-02	25	-	338	1	395	315	182	99	141.700	450	19.438.080	196.344	111.950.227
Av Dönemi Ortalaması <sup>1</sup>	32	9	317	5	493	329	162	72	143.727	333	2.985.400	34.199	29.215.492

\* ÇBDK: Çengelboynuzlu Dağ Keçisi \*\* Ayı`nın av dönemi ortalaması 1991-1997 yılları arasındaki av dönemi bilgileri dikkate alınarak bulunmuştur.

\*\*\* Köy tüzel kişiliğinin ortalaması 1994-2001 yılları arasındaki av dönemi bilgileri dikkate alınarak bulunmuştur.



## TÜRKİYE'DEKİ AV TURİZMİ UYGULAMALARININ ÖZEL AVLAK İŞLETMELERİNE ETKİLERİ

Çizelge-2`de 1999-2000 av döneminden itibaren av turizmi gelirleri artmaktadır. Avlanma bedellerin Dünya piyasaları kapsamında yeniden düzenlenmesi gelir artışının nedenlerinden bir tanesidir. 2000-2001 ve 2001-2002 av dönemlerinde Türkiye`de avlanmasına izin verilen yabancı avcıların ülkelerine göre dağılımı Fransız, Alman, Avusturya, Amerika, Portekiz, İspanya vb.dir.

Türkiye`de usulsüz ve kaçak avcılığın yoğun olarak yaşandığı ve bu durumun av ve yaban hayatı popülasyonlarının gelişmemesinin önündeki bir engel olarak gösterildiği bilinmektedir. Çizelge 2 de verilen vurulan hayvan sayıları AGSA`larının DKMPG`ye bildirdikleri rakamları göstermektedir. Gerçekte avlanılan hayvan sayısının bu rakamların oldukça üstünde olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca kaç adet hayvanın yaralandığı ve avlanılan hayvanların niteliklerinin kurallara uygun olup olmadığı da bilinmemektedir (İğircik 2000).

Yabanıl kaynak bakımından önemli bir potansiyele sahip olan Türkiye`de av turizmi, bilimsellikten uzak bir anlayışla yönetilmeye çalışılmaktadır. Popülasyon envanteri ve avlanma planları gibi alt yapı hazırlıkları oluşturulmadan, bu alanların av turizmine açılması yabanıl kaynaklarımızın gelişmesini önlemekte, hatta yağmalanmasına neden olmaktadır (Geray 1999).

Türkiye`de, av turizmine açılan alanların tümü yaban hayatı koruma sahası niteliğine sahiptir. Bir ülkenin yabanıl kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi bakımından bir rezerv görevi gören bu alanların yönetim amacı, nesli azalan veya yok olmaya yüz tutmuş flora ve fauna türlerini doğal ortamları içinde koruyarak, bunların optimal düzeyde gelişmelerini sağlamaktır . Bu alanlar özel işletme planlarıyla yönetilmesi gereken adeta dokunulmaz alanlardır. Bu alanların, sahip oldukları tüm işlevler ile birlikte değerlendirilerek koruma altına alınması gerekmektedir (İğircik 2000).

Koruma alanlarında yaşayan popülasyonların envanteri ve avlanma planları oluşturulmadan ava açılmaması akılcı yaban hayatı yönetiminin ön koşuludur. Çünkü mevcudu bilmeden hangi türünden, hangi yaştan ve cinsten kaç adet hayvanın avlanılacağına karar vermek olanaksızdır (İğircik 2000).

Av turizmi alt yapısı iyi hazırlanır, iyi planlanır ve yönetilirse ülkeler için önemli ekolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel yarar sağlamaktadır. Kontrolsüz ve plansız yürütülmesi durumunda ise doğal

kaynaklara ve sosyo-kültürel yapıya önemli zarar vermektedir (Geray 1999).

### **3. ÖZEL AVLAKLAR VE AV TURİZMİ UYGULAMALARI**

Türkiye`de ÖA işletmelerinin kuruluş izinleri Orman Bakanlığının 17.11.1988 tarih ve MP.2.ÖZ.AVL./59 esas sayılı oluru (OLUR) ile tespit edilmiş esaslar doğrultusunda DKMPG tarafından verilmektedir. DKMPG 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu (KAK) hükümleri, OLUR ve ilgili Milli Park Mühendisinin olumlu raporu sonucunda ÖA işletmesinin kaydını yapmaktadır (DKMPG 2002). Bu olura göre ÖA işletmeleri sahipli araziler üzerinde kurulmakta, hazine ve orman arazileri üzerinde kurulamamaktadır.

ÖA işletmelerinde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan ve MAK kararlarına göre Türkiye`de devamlı oturma izni bulunan yabancı uyruklu kişilerin avlanmaları serbesttir. Ancak yurt dışından avlanmak için gelen yabancı turist avcılarının “Av Turizmi İzin Belgesi”ne sahip bir AGSA aracılığı ile, ÖA işletmelerinde avlanmalarına izin verilmektedir. Mevcut kanunlara göre gerek Devlet gerekse ÖA işletmeleri belirtilen niteliklere sahip acentaları aracı olarak kullanmadan yurt dışından yabancı avcı getirememektedir.

“Av Turizmi İzin Belgesi”ne sahip bir AGSA aracılığı olmadan yabancı avcılarının Türkiye`deki ÖA işletmelerinde avlanmamaları, ÖA işletmeleri için yurtdışı pazarını kaybetme sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Diğer bir anlatımla ÖA işletmeleri yabancı avcılar için ürünlerini doğrudan dağıtamamakta ve yurt dışındaki pazarlara ulaşmasında sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu durum özel avlak işletmelerinin kapanmalarına neden olmaktadır. Avlak işletmelerinin yurt dışından yabancı turist avcı getirmesine KAK Tasarısının 15. Maddesi olanak tanımaktadır. Bu KAK tasarısı Türkiye Büyük Millet Meclisi`nde görüşülmektedir (TBMM 2002)

Çizelge 3`de Türkiye`de kurulan ÖA işletmelerinin kuruluş yeri, yılı ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Çizelge 3`e göre Türkiye`de ilk ÖA işletmesi 1988 yılında Birleşik Av Merkezi tarafından üyelerine hizmet vermek amacıyla Yalova-Çınarcık`da kurulmuştur (Sertbaş 1995). Bunu 1992 yılında Durusu`da ve Aydın ili Bozdoğan ilçesi Alamut köyünde kurulan ÖA İşletmesi izlemiştir.

1992 yılında Durusu`da 500 hektarlık özel bir arazide kurulan ÖA işletmesi, içinde otel, av müzesi ve çil keklik, kınalı keklik, sülün, çulluk ve ördek türleri ile hizmete girmiştir. Avlakta yarım günlük parlatma avı ile ürünler yerli ve yabancı avcılarının hizmetine sunulmuştur.

TÜRKİYE'DEKİ AV TURİZMİ UYGULAMALARININ ÖZEL AVLAK  
İŞLETMELERİNE ETKİLERİ

**Çizelge 3:** Türkiye`de Kurulan Özel Avlak İşletmelerinin Kuruluş  
Yeri ve Yılı (DKMPG, 2002)

Özel Avlak İşletmesinin Adı	Kuruluş Tarihi	Durumu	Kuruluş Yeri	Alanı
Birleşik Av Merkezi ÖA işletmesi	1988	Kapanmıştır (1997)	Yalova-Çınarcık	-
Doğal Yaşam (Durusu) ÖA işletmesi	1992	Kapanmıştır	İstanbul-Durusu	500 Hektar
AKTAY AŞ. ÖA işletmesi	1992	Kapanmıştır (2001)	Aydın-Bozdoğan, Alamut Köyü	3000 Hektar
Enver Bey Çiftliği ÖA işletmesi	1995	Faal	Tekirdağ- Sultanköy	120 Hektar
Bajdar İlyas Çiftliği ÖA işletmesi	1996	Faal	Tekirdağ- Hayrabolu	2500 Hektar
Denizgördü ve Salihler Köyü ÖA işletmesi	1998	Faal	Çanakkale- Denizgördü ve Salihler Köyü	331,25 Hektar
Reha Turizm ÖA işletmesi	2001	Kapanmıştır	Sivas- Şarkışla Yaylalı Köyü	213 Hektar

AKTAY AŞ. ÖA işletmesi Alamut köylülerinin bir araya gelerek kurdukları Türkiye`deki ilk köy-özel avlak işletmesidir. Türkiye`deki özel avlaklarda ilk süre avını bu işletme uygulamaya koymuştur. AKTAY A.Ş sayesinde Alamut köyünün gelir kalemleri içerisinde av turizmi gelirleri de eklenmiştir. AKTAY AŞ özel avlak işletmesi kınalı keklik, çil keklik ve amerikan bıldırcını için tek türe veya çeşitli alternatif türler ile birlikte parlatma veya süre avına yönelik av programları uygulamıştır. AKTAY A.Ş 1992-1996 yılları arasında toplam 1412 avcuyu köye getirmiş olup, bunların 527'si yabancı avcıdır (Şipal 1998).

Türkiye`de halen Enver Bey Çiftliği ÖA işletmesi ile Denizgördü ÖA işletmesi faaliyetlerini sürdürmektedir. Enver Bey Çiftliği ÖA işletmesi çil keklik, sülün, ördek ile; Denizgördü ÖA işletmesi de çil keklik ile etkinliklerini sürdürmektedir. TBMM`ne sunulan yeni Kara Avcılığı Kanunu (KAK) Tasarısının yasallaşması ile birlikte Türkiye`de ÖA işletmelerinin sayısının artması beklenmektedir.

3167 sayılı KAK'nun 4.maddesi ve Orman Bakanlığının 17.11.1988 tarih ve MP.2.ÖZ.AVL./59 sayılı oluru ile tespit edilmiş esaslara göre Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz aylarında ÖA işletmesinde avlanmak yasaktır. Çizelge 4de Enver Bey Çiftliği ÖA İşletmesinin 1995-1999 yılları atasındaki avcı sayıları gösterilmektedir. Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz aylarında avlanma yasağı olduğu için, Çizelge 4 de bu aylarda avcı sayısı görülmemektedir.

**Çizelge 4:** Enver Bey Çiftliği ÖA İşletmesi'nin Aylar ve Yıllar İtibariyle Avcı Sayıları (Şafak 2002)

Aylar	1995	1996	1997	1998	1999
	Avcı Sayısı	Avcı Sayısı	Avcı Sayısı	Avcı Sayısı	Avcı Sayısı
Ocak	-	12	13		
Şubat	-	6	9		
Mart	-	16	13		
Nisan	-	-	-	-	-
Mayıs	-	-	-	-	-
Haziran	-	-	-	-	-
Temmuz	-	-	-	-	-
Ağustos	-	1	-		
Eylül	1	1	2		
Ekim	2	6	3		
Kasım	1	4	14		
Aralık	2	13	17		
Toplam	6	59	76	98	42

Enver Bey Çiftliği ÖA işletmesine gelen yerli ve yabancı avcı ile ilgili bilgilere ulaşılamamış olduğundan Çizelge 4 de yer almamıştır. Yine 1998-1999 yıllarında gelen avcıların aylara göre dağılımı bilinmemekte olup sadece toplam sayısı bilinmektedir. Kırsal bir bölgede kurulan Enver Bey Çiftliği ÖA İşletmesi yöreye 1995-1999 yılları arasında 281 avcı getirmiştir. Bu avcılar avcı başına ortalama 300 DM ile avlağa toplam 84.300 DM avlanma bedeli ödemişlerdir (Şafak 2002).

Özel avlak işletmeleri avlanmak amacıyla gelen yerli veya yabancı avcıları anlaştıkları bir otelde veya olanakları dahilinde avlaklarında konaklamalarını sağlamaktadırlar. Enver bey Çiftliği ÖAİ'nde avcıların

## TÜRKİYE'DEKİ AV TURİZMİ UYGULAMALARININ ÖZEL AVLAK İŞLETMELERİNE ETKİLERİ

konaklaması amacıyla yapılan üç kişinin kalabileceği iki bungalow bulunmaktadır. Enver bey Çiftliği özel avlak işletmesinde sülün, çil keklik ve ördek türleri parlatma avı ile avlanılmaktadır. Ancak özel avlak çil keklik için süre avına da elverişlidir. İşletmenin günlük avcı kapasitesi ikiyeşerli gruplar halinde toplam 4 avcıdır.

Türkiye`de devlet avlaklarında çift tırnaklı av hayvanları, özel avlak işletmelerinde ise kanatlı av hayvanları av turizmi kapsamında değerlendirilmektedir. Devlet avlaklarında 2001-2002 av döneminde bir yabancı avcıdan ortalama 450 \$ avlanma geliri sağlanmıştır. Aynı av dönemi için özel avlak işletmelerinde avlanan bir yabancı avcıdan bir gün için en az 150 \$ avlanma geliri sağlanmıştır. Avcı başına gelirlerinin karşılaştırılması avlaklarda ava konu olan av hayvanlarının ve avlanma sürelerinin farklı oluşundan dolayı sağlıklı olmamaktadır.

Devlet avlaklarına av turizmi kapsamında avlanmaya gelen yabancı avcılar ancak izin aldıkları kadar tırnaklı av hayvanlarını avlayabilmekte iken, özel avlaklarda yabancı avcılar kanatlı türleri avlanma planı doğrultusunda istedikleri kadar avlayabilme olanağına sahiptirler.

### 4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bugün birçok ülkenin varlıklı avcıları, değişik yaban hayvanı türleri ile karşılaşmak ve serüven yaşamak amacıyla kendi ülkeleri dışında avlanmayı tercih etmektedirler. Yine birçok ülke, yabancıların taleplerini karşılamak ve döviz geliri elde etmek amacıyla avlaklarını yerli ve yabancı avcılara açmaktadır.

Av turizmi sayesinde boş arazi ve otlaklar karavan ve kamping alanı olarak kullanılabilir. Bu bağlamda, marjinal tarımsal alanlar kullanıma sunulmuş olmaktadır. Esasen bu tip alanlarda tarımsal etkinlikleri gerçekleştirmek de güçtür. Avlakların kurulması durumunda, av turizmi aracılığıyla ulaşılabilirliği olmayan kırsal alanlardaki pazara ulaştırılamayan tarımsal ürünlerin tüketimi de sağlanabilecektir. Bu ürünler elma, armut, mısır gibi tarımsal ürünler olabileceği gibi, sosyal maliyeti düşük olan hava, güneş, kaplıca, şifalı su vb`de olabilecektir.

Turizmin, nüfus kaybına uğrama riskleri ile karşı karşıya bulunan yöreleri canlandırmak suretiyle, yöre halkının başka bölgelere göç etmesini önleme özelliği bulunmaktadır. Dolayısıyla özel avlak sistemi ve av turizmi için gerekli desteklerin sağlanması durumunda Türkiye`de kırsal alanlarda yaşanan göç olgusu azaltılacaktır.

Av turizminin Türkiye`de gelişebilmesinin ön koşulu olarak avlak sisteminin gelişmesi gösterilebilir. Av turizmi avcıların avlaklara bireysel veya grup olarak gelmelerini sağlamaktadır. Av turizminde tüketici,

Üretilen ürünü üretimin yapıldığı yerden kendisi doğrudan almak durumundadır. Diğer bir anlatımla, ürünün dağıtım kanalları aracılığıyla postalanarak tketickiye ulaştırılması söz konusu olmamaktadır. Bu bağlamda, yerli veya yabancı avcı kabul eden işletme, taşıma gibi maliyetlere katlanmaksızın ülke sınırları içerisinde demeler dengesi açısından bir dış satım gerçekleştirmiş olmaktadır.

Türkiye'deki özel avlak işletmeleri oldukça az miktardadır. Bu durumun nedenleri arasında kuruluş yeri ve finansman temin edememeleri, özel avlak işletmelerinin kendi başlarına yurt dışından yabancı avcıyı avlaklarına avlanmak için davet edememeleri gelmektedir. Bu sorunların çoğu oluşturulacak yeni bir KAK ve özel avlak yönetmeliğı ile zme kavuşturulabilecek niteliktedir. Hazırlanan bir KAK taslağı bulunmakla birlikte, bu tasarı henüz yasalaşmamıştır.

Türkiye daha fazla turist çekmek için yıllardan beri tanıtıma büyük miktarda kaynak ayırmaktadır. Türkiye'de özel avlak sisteminin gelişmesiyle birlikte, avlaklar kendi işletmelerinin tanıtımını gerçekleştirirken Türkiye'nin tanıtımını da gerçekleştirmek durumunda kalacaklardır. Bu bağlamda dünya basınında özel avlak işletmelerinin reklamlarının ve tanıtıcı makalelerin yayınlanmasıyla birlikte, Türkiye'yi tanıtıcı yazı ve makale de yayınlanmış olacaktır.

TÜRKİYE'DEKİ AV TURİZMİ UYGULAMALARININ ÖZEL AVLAK  
İŞLETMELERİNE ETKİLERİ

**KAYNAKLAR**

- Barutçugil, İ., S., Turizm Ekonomisi ve Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri. Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., S.162, İstanbul, 1986
- Çiçek K., Tabii Kaynak ve Ormanların Türk Turizmindeki Yeri Belek Projesinin Bu Amaçla İncelenmesi. İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Bilim Dalı (Yayınlanmamış Doktora Tezi) İstanbul, 1997
- Ege, Z., Bir Rekreasyon Türü Olarak Av Turizmi ve Türkiye'de Av Turizminin Geliştirilmesi İle İlgili Bir Model Önerisi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), S.227, İzmir, 1998
- Geray, U., Akesen, A., Av ve Yaban Hayatı Kaynaklarının Sürdürülebilir Yönetimi. Orman Bakanlığı Milli Parklar, Av- Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü, Eğitim Yayınları:1, ANKARA, 2001
- Geray, U., Av ve Yaban Hayatı Yönetiminde Yeni Bir Yaklaşım Gereksinimi. Avgünü Dergisi, Sayı:31, Ankara, 1999.
- Gürpınar, T., Av ve Yaban Hayatı Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar. Avgünü Dergisi, Sayı:31, Ankara, 1999
- Iğircık, M., Av Turizmi ve Yaban Hayvanı Populasyonlarını Geliştirme Olanakları. Orman ve Av Dergisi, Cilt:1, Sayı:5, Ankara, 2000.
- Iğircık, M. 2001. Türkiye'nin Av Potansiyelinin Geliştirilmesine İlişkin Sosyo Ekonomik Çözümleme. İ.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul.
- Kozak, N., Turizm Mevzuatı El Kitabı. Turhan Kitabevi Yayınları, Kanunlarımız:6, I. Baskı, ISBN:975-7425-91-5, S.882, Ankara, 1999
- MCIntyre, G., Hetherington, A., Inskoop, E., Sustainable Tourism Development: Guide for Local Planners. World Tourism Organization , ISBN:92-844-0038-4, P.166, Spain, 1993
- Özdönmez, M., İstanbullu, T., Akesen, A., Ekizoğlu, A., Ormancılık Politikası. İ.Ü. Yayın No: 3968, Orman Fakültesi Yayın No:435, ISBN:975-404-429-5, İstanbul, 1996
- Şafak, İ. 2002: Özel Avlakların Sağlayabileceği Faydalar ve Karşılaştığı Darboğazların Sosyo-Ekonomik Açından Çözümlemesi, İÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Ormancılık Ekonomisi Programı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) S.162 İstanbul.

- Sağcan, M., Rekreasyon ve Turizm. Cumhuriyet Basım Evi, S. 280, İzmir, 1986.
- Sertbaş, M., Özel Avlaklar., 15 Kasım 1995 Tarihli Yeni Asır Gazetesi, Sayfa:10, İzmir, 1995.
- Şipal, F., Keklik Yetiştiriciliğinin Kırsal Kalkınma ve Çevre Üzerine Sosyo-Ekonomik Etkisi, Alamut Köyü Örneği. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), S.120, Ankara, 1998.
- TBMM, Kara Avcılığı Kanun Tasarısı, TBMM Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin, Esas No: 1/286, Ankara, 2002.
- T.C. Çevre Ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Av- Yaban Hayatı Yönetimi ile Özel Avlak İşletmeleri ile ilgili Dokümanları, Ankara, 2002
- T.C. Orman Bakanlığı Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü, 2002-2003 Av Dönemi Merkez Av Komisyonu Kararı, S.136, Ankara, 2002.
- Uyanık, M., Ülkemizde Av Turizmi Uygulamaları, Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Eğitim Toplantısı, S.5, Alanya, 2002.